

з боку зовнішнього середовища, роль і можливі перспективи розвитку як складової більшого територіального утворення, а також визначити пріоритетні напрямки і залучити маркетинговий потенціал. Такий підхід сприятиме управлінню ефективним використанням державних коштів з метою розв'язання пріоритетних завдань і комплексного розвитку території як у часі, так і у просторі.

Список бібліографічних посилань:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМ України від 01.04.2014 № 333-р [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

2. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

3. Где в Украине жить хорошо. Рейтинг комфортности украинских городов. – назва з екрану [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://focus.ua/ratings/359647/>

4. Лучшие города Украины. Фокус определил 50 лучших городов Украины. – назва з екрану [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://focus.ua/ratings/276793/>

УДК 334.012.34

Петро Миколайович МАКАРЕНКО,

завідувач кафедри економіки підприємства Полтавської державної аграрної академії, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України, доктор економічних наук, професор

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ОСНОВНІ ІНДИКАТОРИ

Поняття «економічна безпека» порівняно недавно увійшло до нормативної лексики і стало повноправним об'єктом досліджень економічної науки.

Нині проблеми економічної безпеки держави в умовах трансформації економіки досить активно розробляються у працях таких вітчизняних вчених, як О. М. Бандурки, З. С. Варналія, Е. М. Ліанова, П. В. Мельника та інших. На наш погляд ще не достатньо досліджень стосовно економічної безпеки підприємства як основної ланки національної економіки.

Автори навчального посібника «Економічна безпека підприємств, організацій, установ» – В. Л. Ординський, І. С. Керницький, З. Б. Живко

та інші, дають дуже влучне визначення його безпеки, як «захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих і непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення» [1, с. 11].

На нашу думку, для визначення кількісної оцінки такого стану підприємства мають застосовуватися загальні і спеціальні індикатори, а порогові значення їх можуть бути або на галузевому рівні, якщо йдеться про загальні показники, або мають окрему визначеність. Розглянемо спочатку показники загального значення.

Першим і найбільш узагальнюючим показником економічної безпеки є показник *економічної дієвості*. Він характеризує здатність фірми досягати поставлених завдань і виконувати власну місію у стратегічному аспекті. Якщо фірма здатна виконувати поставлені завдання, вона може вчинити опір загрозам і небезпекам, що надходять від зовнішніх і внутрішніх чинників.

Ступінь економічної дієвості визначається індексами як за окремими напрямками, так і в цілому по фірмі і визначаються співвідношенням фактичних параметрів досягнення мети до планових.

$$I_g = G_f/G_p \quad (1)$$

де: I_g – індекс дієвості; G_f – фактичне досягнення мети; G_p – планове визначення мети.

Порогове значення цього індексу повинно бути близько одиниці. Наступним показником економічної безпеки фірми є продуктивність. Він визначається співвідношенням кількості виробленої продукції до кількості витрачених ресурсів. Він є близьким до таких показників, як економічність, прибутковість і може розраховуватись як до окремих продуктів, так і до структур них підрозділів і фірми в цілому.

Але найбільш конкретне уявлення про стан економічної безпеки фірми дають фінансово-економічні характеристики. Серед них варто особливо виділити такі, як *фінансова стабільність, платоспроможність, маневреність, ліквідність*.

Фінансова стабільність фірми визначається коефіцієнтом автономії і коефіцієнтом ефективності підприємництва.

Коефіцієнт автономії визначається відношенням власного капіталу до підсумкової суми капіталу в балансі.

$$K_a = K_o/K_b \quad (2)$$

де: K_a – коефіцієнт автономії; K_o – власний капітал; K_b – балансовий підсумок капіталу

Порогове значення коефіцієнту автономії дорівнює 0,5, але чим воно ближче до 1,0, тим краще.

Також важливим показником фінансової стабільності фірми є *коефіцієнт ефективності підприємництва*. Він визначається відношенням реального основного капіталу, який представлений в

будівлях, машинах, обладнанні і т. д., до суми усіх активів фірми. Цей показник характеризує забезпечення умов

функціонування капіталу всією економічною інфраструктурою. Він також характеризує ефективність використання засобів, які є в її розпорядженні.

$$КеБ = Кг/А \quad (3)$$

де: КеБ – коефіцієнт ефективності підприємництва; Кг – реальний основний капітал (основний капітал мінус знос); А – активи балансу

Стан економічної безпеки проявляється в показниках платіжної спроможності підприємства. Головним серед них є *коефіцієнт покриття*. Він визначається як відношення мобільних засобів фірми до її короткострокової заборгованості. До мобільних засобів фірми належать готівка, цінні папери, дебіторська заборгованість і запаси товарів і матеріалів. Коефіцієнт покриття характеризує здатність фірми виконувати власні зобов'язання перед кредиторами і забезпечувати функціонування власного; виробництва.

$$Кп = Мз/Кз \quad (4)$$

де: Кп – коефіцієнт покриття; Мз – мобільні засоби; Кз – короткострокова заборгованість

Коефіцієнт покриття пов'язаний з показником *питомої ваги чистих мобільних засобів* у загальному обсязі мобільних засобів. Вони визначаються як відношення різниці між загальною сумою мобільних засобів і короткостроковою заборгованістю до загальної суми мобільних засобів.

$$Мзч = Мз - Кз / Мз \quad (5)$$

де: Мзч – питома вага чистих мобільних засобів в загальному обсягу мобільних засобів.

Наступним показником, що характеризує платіжну здатність фірми, є *коефіцієнт абсолютної ліквідності*. Він доповнює показник коефіцієнта покриття. Як відомо, найбільш високу ступень ліквідності мають гроші і цінні папери. Виконувати свої обов'язки перед партнерами фірма може грошами і цінними паперами. Тому коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує відношення грошей і цінних паперів до короткострокової заборгованості підприємства.

$$К. а. л. (Г + Ц) / Зк \quad (6)$$

де: К. а. л. – коефіцієнт абсолютної ліквідності; Г – гроші; Ц – цінні папери, Зк – короткострокова заборгованість

Порогове значення коефіцієнта абсолютної ліквідності складає 0,2.

Окрім цих показників для характеристики платіжної здатності фірми застосовується показник *загального коефіцієнту ліквідності* ($К_{лз}$). Він визначається відношенням суми грошей (Г), цінних паперів (Ц) і дебіторської заборгованості (Д) до суми короткострокової заборгованості ($З_k$).

$$К_{лз} = (Г + Ц + Д) / З_k \quad (7)$$

Пороговою межею цього показника є коефіцієнт 1,0, тобто $K_{зл} \geq 1$

Звичайно визначення стану економічної безпеки підприємства є досить кропіткою і потребує багато витрат часу. Тому сьогодні окремі науковці намагаються відшукати синтетичний інтегральний показник економічної безпеки. Але за такого підходу менеджеру буде дуже важко визначити слабе місце підприємства в економічній безпеці. Коли виявляється значення окремих конкретних показників, що є нижче порогових значень, наприклад економічної дієвості наступний аналіз повинен дати відповідь, що конкретно і в якому ступені складає загрозу фірмі: технічний стан, технології, менеджмент, маркетинг, стан фінансів, атмосфера в колективі і т. д.

Ми розділяємо точку зору вітчизняних вчених В. К. Васенка, Л. А. Пуш, І. П. Шульги, Н. В. Зачосової, О. М. Герасименко, стосовно спроби відшукати синтетичний показник економічної безпеки підприємства, нам здається це не зовсім продуктивними тому, що в цій справі кожна дрібниця може обернутися великими збитками [2, с. 145].

Список бібліографічних посилань:

1. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: Навч. посібник (для студ. Вищ. навч. закл) / В. Л. Ординський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін. – К. ; Правова єдність, 2009. – 544 с.

2. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка: колективна монографія за заг. ред. д. е. н., професора Васенка В. К. / В. К. Васенко, Л. А. Пуш, І. П. Шульга, Н. В. Зачосова, О. М. Герасименко – Черкаси: Вид-во ТОВ «МАКІАУТ», 2010. – 367с.

УДК 339.727.6

Оксана Сергіївна МАКОВОЗ,

завідувач кафедри економіки та фінансів факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8728-1500>

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ І СВІТОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Цифрова економіка стрімко розвивається в глобальних масштабах. Вона є найважливішим двигуном інновацій, конкурентоспроможності та економічного зростання в світі. Як зазначає Європейська комісія, цифрова економіка оцінюється в 3,2 трлн євро в групі країн «Великої двадцятки» і вже становить близько 8% ВВП, стимулюючи розвиток і створення робочих місць. Крім того, більше 75% доданої вартості, створеної в інтернеті, належить традиційним галузям промисловості, що пов'язано з більш високою продуктивністю праці [1].